

Alexandru Rădescu

ATHOS

Însemnările netăcutelor cărări

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2015

Cuprins

Prefață (Daniela Răducea)	7
Câteva lămuriri (Alexandru Rădescu)	15
ATHOS. Însemnările netăcutelor cărări	
Postul Sfințelor Paști	19
În loc de încheiere (Paul Slayer Grigoriu)	143
Bibliografie	147

Câteva lămuriri

Am ajuns prima oară la Athos în martie 2012, fiind cooptat într-un grup de iubitori ai Sfântului Munte. Fix un an mai târziu apărea pe piață volumul *Jurnal athonit. Pagini de ucenicie*, o cărticică în formatul devenit „brand” al Părintelui Savatie Baștovoi. O cărticică în care relatam experiențele mele pe Agion Oros, note de călătorie, file de miraculoasă istorie milenară descoperită la fața locului sau trecută printr-o consistentă și totodată fragmentată bibliografie. Un volum format de fapt din două jurnale de călătorie, al meu și al lui Paul Slayer Grigoriu, unul dintre tovarășii de pelerinaj aghiorit. În următoarele luni, smerita bucurie contabilicească a editorului era balansată de slava deșartă a autorilor, care primeau scrisori peste scrisori de la cititori, dornici de o continuare. Cel puțin în ceea ce mă privea pe mine, răspundeam tuturor, în orice împrejurare, că la un volum II nu m-aș putea încumeta decât peste niște ani, într-un moment în care aș simți că am de spus ceva nou și altfel, oarecum diferit, fără să-mi fie atunci clar despre ce ar putea fi vorba.

Imediat după prima lansare, un eveniment urmat de încă șase, în București și în alte orașe din țară, am plecat din nou pe Athos. Ca întărire a celor spuse anterior,

la întoarcere am scris un singur text, publicat pe blogul meu, legat de Mănăstirea Zografu – mănăstirea bulgărească a Sfântului Gheorghe și a lui Ștefan cel Mare și Sfânt. În martie 2014, o nouă expediție pe Sfântul Munte, tot pe parcursul unei săptămâni. În luna iunie m-am așezat la laptop și, cu puține zile înainte de Crăciun, anunțam pe Facebook că am pus punct la un fel de volum II al *Jurnalului athonit*, o continuare pentru cei care își doreau asta. Totuși, o cu totul altă carte, care poate fi și de sine stătătoare, fără a fi nevoie de cunoașterea „primului volum” pentru a începe lectura. Trebuie spus de la bun început că am îndrăznit aici și ficțiune, nu doar jurnal, notele de călătorie și experiențele personale fiind trecute și printr-o accentuată literarizare, o altă cerință a entuziaștilor cititori. În acest context al ficțiunii, am schimbat numele unor persoane, pentru a-mi asigura o mai multă libertate a scriiturii. Anumite personaje au fost inserate în jurnal pentru a lega coerent întâmplări sau alte evocări athonite. De asemenea, ficțiunea a înghițit în câteva situații informații documentare, acestea fiind topite în substanța cărții. Câteva note de subsol sunt presărate de-a lungul expediției, lista completă a bibliografiei fiind la sfârșit. O bibliografie care cuprinde și titluri noi față de cele menționate în *Paginile de ucenicie*.

Autorul

ATHOS. *Însemnările netăcutelor cărări*

Postul Sfințelor Paști

În jurul prânzului, trei persoane, pelerini după scopul călătoriei, urmează să se întâlnească la Autogara Filaret din București, pentru o cursă cu destinația Salonic. De acolo, cu o cursă locală până la Uranopoli și îmbarcarea pentru o nouă expediție pe Sfântul Munte. Începem săptămâna athonită chiar mai devreme decât în 2012. Atunci am plecat din București pe 9 martie, de data asta scăpăm de calvarul consumist și pseudo-feminist al datei de 8 martie. Singura concesie pe care o mai facem, cu acest moment înălțător, e o dedicație muzicală, în online: „Mutter” (Rammstein). Flăcări vociferante în urmă, dar vom fi departe, iar până ne vom fi întors, cu ajutorul lui Dumnezeu, pălălaia se va fi stins. Atunci, în 2012, eram într-un grup de șapte deja pelerini și ne deplasam cu un microbuz. Atunci a fost o vreme urâtă, ne-a izbit vântul ca pe marea învolburată, a nins, m-am îmbolnăvit și m-am temut mult. Cred că m-am și rugat atunci. Și mai cred că tot atunci am presărat firimiturile acestui nou drum. Nu am mai spus nimic, până acum, asta. Deși am scris și o carte între timp. Sau am început una. Prima. Editorul a insistat să-i pună coperti frumoase, un design *appeal*, să bibilească materialul cartonat. „E cel mai potrivit așa, cartea este

destul de subțire, iar cartonul copertei i-ar da o anume prestanță, ar impune.” Da, da, am încuviințat noi, cei doi coautori. Al doilea „co-” este Paul Slayer Grigoriu. *Jurnal athonit. Pagini de ucenicie.* Așa am gândit atunci, cu acest titlu a ieșit de la tipografie, asta s-a imprimat pe afișele evenimentelor de lansare, din București și de prin țară, ba pe unele chiar am apăsat, caligrafic, cu carioca, pentru autograf. Da, toate au un „atunci” al lor. A îngăduit Dumnezeu și gramatica s-a nuanțat. Azi suntem în Autogara Filaret și soarele e jucăuș. A trecut pe la dentist sau printr-o campanie publicitară, ne arată larg dantura, ca Motanul Chesire, ne scoate și căciulile din rucsac.

Pe mine m-a adus Irinel Cîrlănarul la autogară, cu mașina lui, un brand premiat pentru tot felul de performanțe la târguri de specialitate, cam asta am reținut grație unui autocolant, cunoștințele mele în domeniu sunt de o apatie neverosimilă. Și Irinel e legat cumva de apariția *Jurnalului athonit*. Ne-a furnizat fotografiile publicate în volum. Editorul, Dinu Bujor, a considerat că trebuie fotografii de artist. Noi, co-autorii pelerini, rămânem cu textele. Pentru fotografiile athonite trebuie ceva profesionist. Și, ca atare, fotografii de la artistul fotograf Cîrlănarul, din diverse drumuri de-ale lui pe Sfântul Munte. Alb-negru și de mărimea unui timbru, cât să încapă două pe o pagină. Într-un fel le-am perceput pe ecranul de laptop, în forma PDF a cărții, altfel ne-au căzut ochii pe hârtia tipărită, cu cearcăne instant. Iar în filatelie, lupa este un accesoriu necesar. Noi doi am sosit la autogară direct de la o multinațională. Cu un

sediu impresionant, aproape S.F., prietenos cu angajatul și ambientul, după cele mai noi standarde în domeniu. Nu ca să depunem CV-ul, deși, la Irinel, orice întâlnire se poate transforma într-o viitoare colaborare. Am mers acolo cu proiectul „Heritage România”, pe care eu l-am scos din sertar imediat după apariția volumului athonit, așa cum îmi propusesem cu luni bune înainte. Și căutam finanțare. Nu trebuie mulți bani, vreo 35.000 de euro. Cerșim din poartă în poartă, pentru a aduce în țară istorie și cultură românească presărată prin Europa, sub formă de expoziții de fotografie, film documentar și album tipărit. Dar asta e deja altă poveste, ține de altă carte... La multinațională am fost primiți frumos, cu entuziasm, de o consilieră de CEO. Blondă, zâmbitoare, fumătoare, motivațională chiar. Cu un nas acvilin și o bărbie avântată, iată-ne și pe noi desfășurându-ne sub privirea ei prădătoare. Aveam 30 de minute la dispoziție și am stat o oră și jumătate. Ne-a oferit mai mult decât ne așteptam; Irinel era extrem de optimist în mașină, la plecare, transmițându-mi o neliniște pe care doar drumul ce-l aveam înainte o mai domolea. De atunci nu am mai auzit nimic de la consiliera blondă. Nu ne-a răspuns la mail-uri, la sms-uri, nici pe Facebook. Sunt mai multe feluri de a fi refuzat. Oare de ce separă unii, radical, brutal, afacerile de ale dragostei? Și într-un caz și în altul, poți să refuzi, să părăsești, să pleci în o mulțime de moduri. Dacă începi să vorbești, te complici, sunt capcane la tot pasul, de logică, de oratorie, de bumerang sentimental. De partea cealaltă, în fața acestui vid comunicațional, poți să scrii și un roman. Ori poezie. Te descarci, te dedublezi, cureți sângele, eliberezi bestia,

ai deșertat schizoida cutie a Pandorei. Răspunzi în locul ei/al lui, retrăiești, arunci de-a valma pe scenă prieteni, cunoscuți, vinovați, martori sau însoțitori, populezi o lume în care tu și ea formați, aieveja, centrul Universului.

Un prieten de-al meu a scris chiar un volum de poezii după ce i s-a spus, în stația de autobuz din fața blocului scârțâitor, și după ce îi ținuse și dușul deasupra perilor capului, cu vreo jumătate de oră înainte, că trebuie să se termine relația. Eram în studenție și toată lumea din jurul mesei noastre slinoase de la bodega de vis-à-vis de facultate îi spunea că, pentru o relație ca a lui, nici măcar nu trebuia să își facă iluzii de veselă trăinicie. Să se bucure de ce s-a bucurat și cu asta basta! Așa a fost atunci, dar poeziile nu i-au fost publicate. Bruneta succubus l-a bântuit o vreme și s-a războit cu ea prin cearșafurile hârtiei A4. Ne citea poeziile așa cum alții înjură. Unele de patru versuri, altele din trei strofe. Le scrisese apăsător, cu stiloul, apoi le-a trecut prin calculator. Preferam originalul, cu cerneala care, deși uscată, încă palpita. Era ca inima lui Davy Jones. Dar nu în cufăr, sub cheie, ci sub ochii noștri.

Azi, la început de martie, sunt în Autogara Filaret și plec spre Athos, împreună cu Paul S. Grigoriu și Dan D. Și Dan a fost atunci, în 2012, îl regăsiți și prin paginile *Jurnalului athonit*. Este la al șaptelea drum pe Sfântul Munte, Paul numără cinci. Ce s-a întâmplat cu ceilalți? Matei *saunitcuNeamul*¹ și va pleca în alt

¹ Este vorba de Asociația NEAMUNIT, un ONG al cărui scop principal este întărirea conștiinței naționale, civice și morale a românilor de pretutindeni.

anotimp pe Athos; Ena se pregătește de producția foarte animată, *Tăticul*; Andrei P. a ieșit din raza vizuală a organizatorului de pelerinaje athonite ieftine. Iar acesta din urmă, Bogdan C., e cu noi acum, la autogară. La el e varianta cu probleme de familie de ultimă oră, traduse foarte verbal de către Dan, prin expresii care unesc gardul stadionului Ghencea cu acela al unității militare.

Cu alte cuvinte, Dan vorbește ca acasă, dar peste gard, să se audă clar, fără neînțelegeri, până la Podul Grant, Giulești, acasă la Bogdan. Ce bine că sunt amândoi, azi, la autogară! Simțire românească înainte de plecarea din țară, efuziuni la despărțire, ca între vechi prieteni, aproape de frișca celor 40 de lumânări festive, de bască. Paul este cel care pune capăt îmbrățișărilor de *Drum bun, cu sporiri duhovnicești*. Ține să ne amintească faptul că e destul de strâns în jurul gâtului, sub braț și sub căciulă de postura de organizator de pelerinaj și responsabil de grup. Urcăm ultimii în autocar, pe jumătate ocupat. Stau singur, din fericire. În spatele meu, Paul și Dan au scăpat miștourile pe sub scaun („Să vezi ce băiețaș o să meargă cu Alex până la Salonic!”) și râcăie spătarul („Ce noroc are olteanu’... merge singur tot drumul!”). Ne pecetluim cu un „Doamne ajută!” și cu „Rugăciunea la vreme de călătorie”. Avem înaintea vreo 700 de kilometri, iar reîntâlnirea cu Salonicul va fi undeva după miezul nopții, unu sau două dimineața.

De-abia ce pleacă autocarul cursă de persoane Filaret-Salonic, că ne și verificăm ceasurile. Sunt cu cinci minute mai aproape de Grecia decât Dan și cu toate astea

vom coborî din autocar cam în același timp. El cu ceasornicul lui fixat la încheietură, arătând tot timpul o oră exactă după regulament cazon, deci lipsită de credibilitate, imposibil mecanism de luat ca reper, predispus la spart ecranul și furat limbile, la strivit soneria și ascuns printre bagajele cosmonauților care zboară spre Stația Spațială Internațională. Dar, cu toate aceste provocări și sfidări, tot el o să pășească înaintea mea pe Agion Oros. Eu, cu aparatul foto de gât sau, mai bine zis, la ochi, o să mai trag câteva cadre, căci, nu-i așa, debarcarea pelerinilor într-o arsana, cu ansamblul de clădiri seculare, unele încă purtând peceți ale voievozilor români, cu perspectiva celor care așteaptă să se îmbarce (bocanci purtători de rucsaci, straie monahicești periate de bărbi arse de ceara rugăciunilor, materiale de construcții, pachetele, mulari...), întregul peisaj din debarcader e o sursă pasibilă de fotografii cu multe „like”-uri și trafic emoțional sau sincer interesat. Îmi camuflez slava deșartă într-o eșarfă pe care o las să fluture șic, nici prea vaporoză, nici prea strâns să nu fie nodul, strecurând în balast și ipocrizii pepit.

Tot timpul rămân eu astfel în urmă la coborârea de pe „Agia Anna”, denumirea cu care am botezat toate vasele care au curse în jurul Sfântului Munte. Căci ce sau cine altcineva e mai potrivit să ne poarte, pe mare, spre Grădina Maicii Domnului decât „Sfânta Ana”? Dar nu apuc să meditez prea mult la această pestriță geometrie, pentru că desenul în spațiu și caractere are o componentă lipsă. Ceasul lui Paul nu e la încheietură,

ci, căutat cu o miopie haioasă prin intermediul butoanelor scufundate ale celularului, pe un ecran crăpat într-un ochi metalo-plastic. E admirabil în stângăcia lui acceptată, încăpățânată, perechea pe care o face cu mobilul lui mai vechi decât undele hertziene îi asigură dreptul de exponat vivanț la Muzeul tehnicii – Leonida. Pe coada acestui măsurabil Timp, răstălmăcit în ultimul veac de atâția poeți, pictori și regizori, gonim către Salonic; 11 sau 12 ore se coagulează în prima etapă a călătoriei noastre. Nici nu ieșim din București și Dan e deja fiert de doi pasageri din autocar, așezați mai în spate, total neinspirăți în gestul de a se descălța, acțiune pe care o și mărturisesc cu voce tare. Începe să-și frece pumnul cu reflexii de hârleț de spătarul scaunului din dreapta mea, e un șuvoi verbal de nereprodus, iar Paul se îneacă de râs.

E semn bun, îmi zic, toată lumea e în formă, îi recunosc, rolurile sunt respectate, nimeni nu joacă fals, am plecat din nou pre Sfântul Munte, chit că suntem în echipa asta restrânsă. Scaunul din dreapta mea e deja ocupat: am fructe uscate, nuci, prăjiturele de post, sticla de apă plată și carte de drum. De data asta, am luat cu mine *Et in Athos ego – Muntele sfințit*, scrisă de Costion Nicolescu. Prima întâlnire cu acest volum a fost prin martie 2012, în camera de oaspeți de la Chilia Buna-vestire – Schitul Lacu. Atunci nu se mai găsea pe piață, între timp a fost reeditată și m-am grăbit să mi-o procur de la Librăria Sophia. La una din lansările *Jurnalului athonit*, cea de la Clubul Muzeul Țăranului Român, dl Nicolescu acceptase să ne prezinte cărțulia, să joace

rolul de amfitrion al evenimentului. Și eu și Paul eram grozav de încântați de anunțata prezență specială și puseseam volumul nostru în plan secund, ba chiar venisem la noi cu o serie de cărți ale Domniei Sale, pentru autograf. Din păcate, am ratat întâlnirea, dl Nicolescu neputând să mai ajungă, din motive personale.

– Măi, Alex, nu zicea Dinu că fixează el o întâlnire cu Costion, la cafeneaua aia de la Muzeul Țăranului, după lansare? mă întreabă Paul, peste scaunul auto-carului și fixând cu un deget semn de carte la volumul său „de poche”: *Iphigénie* (Racine). O tragedie la început, o comedie la sfârșit, avea să spună el mai târziu, la ieșirea din Sfântul Munte, scoțând din rucsac *Le Malade imaginaire* (Molière).

– Ba da, așa zicea... Tot așa cum trebuia să facem o lansare și la Chișinău. Dar, deh, editorul e ocupat cu multele lui proiecte, mai prinde o sursă de finanțare, o tipăritură, un loc liber de pus logo-ul pe vreun afiș, daraveli de ale lui... După marea lansare de la Târgoviște, eliptică de public, ar fi trebuit să-l atârnam de Turnul Chindiei, era și lună plină atunci. Făceam un bine comunității, răscumpăram cu el și păcatele altor pricepuți. Devenea un martir, și așa e soclu liber la Casa Presei... Râzi tu, Paul, dar tovarășul editor Dinu Bujor mai are să-ți dea câteva zeci de exemplare din carte, să mă anunți și pe mine când le primești. Dar nu e totul pierdut, a promis o reeditare. Ha, ha, ha!...

– Doamnelor și domnilor, vă rog să pregătiți buletinele sau pașapoartele, am ajuns la graniță. Șoferul

autocarului ne întrerupe discuția, țara vecină și prietenă Bulgaria ni se deschide în față. Știm traseul pe dinafară, cu localitățile mai însemnate, cu peisaje micurbane sau rurale adeseori dezolante, dar atât de bogate istoric în succesiunea valurilor de civilizație și stăpânitori. Plugul turcesc a arat și nu a semănat nimic timp de secole, sălbăticiind locuri și oameni. Eu rămân în continuare uluit de modul în care „țâșnesc” la su-prafață, ca niște mușuroaie aurii de cârțiță tezaure tracice și singura modalitate de a mai ține cât de cât ritmul cu prezentarea lor e căutarea unor pagini dedicate pe rețele de socializare, în măsura în care sunt scrise în engleză.

Nicio problemă la scurtul popas grăniceresc, autocarul nostru pornește rapid mai departe. Nu știu cum a lucrat asupra prietenilor mei, dar constat că s-au prăbușit imediat într-un somn greu. Dan și-a fixat tâmpla în spătarul scaunului, cu o încrâncenare greu de deslușit. Paul e lipit de geam, de parcă l-a ochit un lunetist. Firește, nu ratez ocazia de a-i fotografia, prilej de hohote de râs mai târziu. Îi și invidiez, eu nu pot să adorm. Iau cartea cu Athosul d-lui. Costion și pășesc, din nou, pe cărările Athonului, împreună cu alți pelerini.

.....

Invitat la Radio România Internațional și prins cu greu, după insistențe și cu feminină inteligență, de către Eliza Neamțu, prefațatorul *Jurnalului athonit*. **Pagini de ucenicie** povestește actoricește despre Sfântul Munte, despre experiențele sale athonite, despre pelerinajele Ortodoxiei. Îngenuncheat lângă aparatul de radio,

echipament care mi-a ținut loc de televizor, video, casetofon, în camerele mele de elev și student, îl ascult pe Silviu Andrei Vlădăreanu ca și cum ar fi singurul mirean acceptat printre părinții care se nevoiesc pe Agion Oros.

– Și ce ați învățat dumneavoastră din toate aceste drumuri pe Sfântul Munte, îl întreabă, la final, Eliza, cu acel amestec de inocență și curiozitate care te fac pe tine, intervievat, să te deschizi jurnalistului, stabilindu-se o anume intimitate. Atmosferă care sfărâmă tracul din fața microfonului, care îți oferă curaj să transmiți, să comunici ceva esențial publicului rămas fidel minunii FM.

– Nimic, îi răspunde Andrei. Și mi-o imaginez pe Eliza cum face niște ochi mari, mari, într-unul cuprinzându-l pe Andrei cu tot cu barba lui de beduin ortodox, sârmoasă ca un tratat de teologie al părinților capadocieni, iar cu celălalt ochi căutând la spațiul de emisie, la producător, la posibilitatea de a-i mai smulge lui Andrei informații pentru încă o emisiune. Sau poate două, Andrei are de povestit întâmplări fascinante, din Africa până în Nepal. Dacă aș fi învățat ceva, aș fi rămas acolo! – conchide Silviu Andrei Vlădăreanu, oferindu-i, totodată, Elizei și un „finit coronat opus” radiofonic.

.....

– Băi, eu nu cred că Andrei a apucat să citească și partea mea de *Jurnal*, îmi răspunde Paul la rezumatul pe care i-l fac despre emisiunea Elizei, din studioul în care și noi fuseserăm invitați, ca să vorbim despre cartea